

РЕШЕНИЕ

№ 174

гр. София, 08.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, ХХVIII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 08.12.2023 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Деница Митрова

**ЧЛЕНОВЕ: Атанас Николов
Вената Кабурова**

при участието на секретаря Милена Чунчева и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **10492** по описа за **2023** година докладвано от съдия Вената Кабурова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във вр. с чл. 285, ал. 1 от Закона за изпълнението на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по касационна жалба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) срещу решение № 3885/12.06.2023 г. по адм. дело № 9375/2021 г. по описа на Административния съд София-град, с което е ГДИН е осъдена да заплати на К. П. С. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 950 лева, за нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, изразяващо се в необоснована употреба на помощни средства (белезници) по време на болничен престой за периода от 29.03.2021 г. – 12.04.2021 г. и 26.07.2021 г. – 29.07.2021 г. ведно със законната лихва върху обезщетението, като е отхвърлена исковата претенция за разликата до 12000 лева.

Касаторът навежда доводи за неправилност на решението, като постановено при нарушение на материалния закон, съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост - касационни основания по чл.209, т.3 АПК. Наведат се твърдения, че съдът неправилно е приел наличие на нарушение на чл. 3 ЗИНЗС, тъй като употребата на помощни средства в случая е била обоснована. Посочва се, че по време на престоя му в болницата, ищецът не е имал никакви оплаквания, както и не е отказвал фиксация за леглото с белезници. Акцентира се върху обстоятелството, че решението е неправилно и необосновано и при определяне размера на обезщетението,

тъй като съдът не е изложил мотиви, защо е приел именно тази сума като справедлив размер, който е завишен и не е в съответствие с правилата за определяне на обезщетението по справедливост и води до неоснователно обогатяване на ищеца.

В съдебно заседание, касаторът Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, редовно призован, не се представлява, с писмено становище поддържа предявената касационна жалба. Претендира се разноски за юрисконсултско възнаграждение.

Ответникът К. П. С. се явява лично в съдебно заседание и се представлява от адв. Г., преупълномощен от адв. Ю., оспорва касационната жалба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ като неоснователна и моли за потвърждаване на съдебното решение. В представен по делото писмен отговор се посочва, че в обжалваното съдебно решение съдът правилно е установил нечовешкото отношение спрямо ответника при престоя му в болничното заведение, където след тежка операция е бил денонощия наред постоянно окован за леглото.

Представителят на СГП дава заключение за неоснователност на касационната жалба, като счита, че първоинстанционното решение следва да бъде оставено в сила.

Административен съд София-град, XXVIII к.с., след като прецени събраните по делото доказателства и наведените касационни основания, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Касационната жалба е процесуално допустима, като депозирана в срока по чл. 211, ал. 1 АПК и от легитимирана страна, срещу съдебен акт, който подлежи на касационен контрол. Разгледана по същество, жалбата е неоснователна.

Настоящият състав, като извърши служебна проверка, на основание чл. 218, ал. 2 АПК и въз основа на фактите, установени от първоинстанционния съд, съгласно чл. 220 АПК, намира, че обжалваното решение е валидно и допустимо.

Първоинстанционният съд е бил сезиран с иск по чл. 284 ЗИНЗС от К. П. С., изтъпяващ наказание „лишаване от свобода“ в Затвора [населено място] срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, за заплащане на обезщетение в размер на 12 000 лева за претърпени неимуществени вреди от незаконосъобразни действия на служители от затворническата администрация на Затвора София, изразяващи се в неоснователно използване на помощни средства - белезници за времето от 29.03.2021г. –12.04.2021г. и 26.07.2021-29.07.2021 по време на лечение в Клиника по урология в Университетска многопрофилна болница за активно лечение /УМБАЛ/ „Александровска“.

Въз основа на приетите по делото писмени доказателства съдът правилно е приел за установено от фактическа страна, че ответникът е бил хоспитализиран на 29.03.2021г. в Урологична клиника на УМБАЛ „Александровска“ за оперативна намеса вследствие на туморна формация на десния бъбрек, като на 26.07.2022г. е бил хоспитализиран отново по препоръка на лекуващия го урологичен екип от УМБАЛ „Александровска“. Предвид приложените по делото медицински документи, а именно: етапна епикриза ИЗ № 5197/2021, както и епикриза ИЗ № 13590/2021, съдът е направил обоснован извод, че К. С. е постъпил в Клиника по урология, УМБАЛ „Александровска“ на 29.03.2021 г. и е бил изписан на 12.04.2021 г., след което е постъпил отново в посоченото лечебно заведение на 26.07.2021 г. и е бил изписан на 29.07.2021 г. Безспорно установено било, че по време на престоя на ответника в болничното заведение, същият е бил привързан с крачни белезници към леглото, съгласно проведените инструкции на служителите на ГДИН, които са го охранявали.

Съдът е изяснил напълно фактическата обстановка по делото, събрал е допустими и

относими за правилното решаване на спора доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 3 ЗИНЗС, като ги е обсъдил и анализирал в тяхната взаимна връзка и при съобразяване разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС е направил обосновани правни изводи.

При така установеното в първоинстанционното производство от фактическа страна настоящият касационен състав, макар и с различни мотиви, споделя направения от първоинстанционния съд краен извод за наличие на осъществено нарушение на забраната за нечовешко и унижително отношение, въведена с чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, съответна на чл. 3 КЗПЧОС, както и наличието на причинно-следствена връзка между констатираното нарушение и причинените неимуществени вреди на ответника.

Съгласно чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от същия закон.

Фактическият състав на предявения иск с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС в процесния случай, с оглед фактическите твърдения на ищеца, включва в кумулативна даденост наличие на нарушение на забраната по чл. 3 ЗИНЗС, причинени на ищеца неимуществени вреди и причинна връзка между нарушението на чл. 3 ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат. Вредите се предполагат до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС оборима презумпция.

В съответствие с нормата на чл. 3, ал. 1 ЗИНЗС осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. В ал. 2 на същата норма се предвижда, че за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

В случая предмет на разглеждане по делото е искова претенция за обезщетение за претърпени от ищеца неимуществени вреди от нечовешко и унижително отнасяне като последица от проявите форми на нарушения на чл. 3 ЗИНЗС вр. с чл.3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС) през исковия период, свързани с необоснована употреба на помощни средства през периодите на хоспитализациите му във външно болнично заведение.

Съобразно нормата на чл. 129, ал. 1 ЗИНЗС медицинското обслужване на лишените от свобода се осъществява в медицински центрове и специализирани болници за активно лечение, разкрити към местата за лишаване от свобода по реда на чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения. При необходимост медицинското обслужване може да се осъществява и в други лечебни заведения. Съгласно чл. 135 ЗИНЗС лишените от свобода се изпращат в лечебни заведения извън местата за лишаване от свобода, когато: в лечебните заведения към местата за лишаване от свобода няма условия за провеждане на необходимото лечение; се налага лечение на инфекциозни заболявания; са необходими консултативни прегледи или специализирани изследвания. Изпращането на лишени от свобода за лечение в лечебни заведения извън местата за лишаване от свобода се извършва със заповед на началника на затвора по предложение на директора на специализираната болница за активно

лечение на лишени от свобода или на директора на медицинския център – чл. 135, ал. 2 ЗИНЗС. При спешни случаи или за консултативни прегледи и специализирани изследвания изпращането се извършва с устно нареждане на началника на затвора.

Правилно съдът е приел, че по делото не е спорно, че в съответствие с изискванията на глава X от ЗИНЗС ищецът е здравноосигурено лице, а медицинското му обслужване през исковите периоди е осъществено във външно лечебно заведение – УМБАЛ „Александровска“.

С Инструкция за особеностите на пост № 27Б (външно болнично заведение) и произтичащите задължения на постовите надзиратели, издадена на основание чл. 304 ППЗИНЗС и утвърдена от началника на затвора [населено място] на 12.02.2020 г., са уредени правилата за поддържане на временен пост за лечение на лишен от свобода във външно болнично заведение. Съгласно инструкцията смяната на постовите се извършва в коридора пред стаята, като същите се сменят поединично и в болничната стая има непрекъснато надзирател при лишения от свобода и се следи поведението му. Охраната на лишения от свобода, настанен във външно болнично заведение, задължително се осъществява от двама надзиратели, а съгласно р. II, т. 2 и т. 3 при настаняване на лишен от свобода във външно болнично заведение началникът на затвора разпорежда дали да бъдат поставени белезници в болничната стая за определен период, след извършване на преценка на възрастта, пола, физическото и здравословно състояние и индивидуална оценка на риска на лицето. След настаняване при разпореждане на началника за поставяне на белезници, същите се поставят, без да се притягат и причиняват физическо страдание на задържаното лице. В т. 6 и т. 7 е уредено задължителното поставяне на ръчни и крачни белезници, а именно при напускане на болничната стая, както и че ръчните белезници се свалят във времето за личен тоалет, като остават крачните.

Организацията, изпълнението, контролът и отчетността, включително мерките за изолация и охрана при осъществяване на конвойната дейност в ГДИН и териториалните ѝ служби са уредени с Инструкция № 1 от 22 март 2019г. за организацията и реда за осъществяване на конвойната дейност от служителите на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, издадена от министъра на правосъдието, обн. в ДВ бр. 27/02.04.2019г. В чл. 14, ал. 1 от Инструкцията е предвидено, че „по отношение на лица, изтърпяващи наказание лишаване от свобода над 10 години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна, обвиняеми и подсъдими за тежки умишлени престъпления, които се наказват с лишаване от свобода за срок над 10 години, особени опасни за бягство лица, или такива, които са планирали, правили опит да или осъществили бягства от конвои, затвори, арести, лица, склонни към самонараняване, както и други, особено опасни лица, в заповедта за конвой ръководителят на съответната териториална служба може да разпорежи 1. Да се конвоират с поставени специални колани с фиксирани белезници на ръцете и допълнително белезници на краката или специален комплект белезници за ръце и крака; 2. Да се конвоират индивидуално в специализираните автомобили или в индивидуални клетки на специализираните автомобили“, като съгласно ал. 2 преценката по ал. 1 се прави, като се има предвид и възрастта, пола, физическото и здравословното състояние и индивидуалната оценка на риска на конвоираното лице.

По делото липсват доказателства за издаване на разпореждане от началника на затвора за възможността за поставяне на белезници в болничната стая, след извършена в съответствие със законовите изисквания надлежна преценка на

възрастта, пола, физическото и здравословно състояние и индивидуална оценка на риска на лицето, така както се изисква в горесцитираните инструкции. Приложена е издадената на основание чл. 135, ал. 1, ал. 2 и ал. 4 от ЗИНЗС заповед на началника на затвора № 173/29.03.2021 г., в която не се съдържат мотиви за индивидуална преценка на риска на ищеца, каквато началникът на затвора е следвало да извърши, по-конкретно относно възрастта, пола, физическото и здравословно състояние и индивидуална оценка на риска на ищеца като човек с увреждания, съответно да обоснове необходимостта от използване на помощни средства при хоспитализациите в болничното заведение за исковите периоди.

Необоснованото поставяне на белезници през исковия период обуславя нарушаване на общата забрана на нечовешко и унижително отношение, въведена с чл. 3 ЗИНЗС, съответна на чл.3 ЕКПЧ.

Както се посочи по-горе, по силата на нормата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС в случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. Безспорно е установено и наличието на причинно-следствена връзка между настъпилите вреди и допуснатото нарушение на забраната по чл. 3 ЗИНЗС. Предвид изложеното обоснован е изводът на първоинстанционния съд за наличието в кумулативна даденост на всички елементи от фактическия състав на чл. 284, ал. 1 във връзка с чл. 3 ЗИНЗС, като не е оборена и презумпцията по чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС.

По оплакванията в касационната жалба за необоснованост на решението по отношение на размера на обезщетението настоящият съдебен състав намира следното: административният съд е присъдил справедлив размер на обезщетението съобразно чл. 52 ЗЗД и пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015 г. по делото "Н. и други срещу България", съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в това решение, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди. В случая, са отчетени обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението на чл. 3, ал. 1 във вр. с ал. 2 от ЗИНЗС; периода на исковата претенция (времето, през което ищецът е бил поставен в условия унижаващи човешкото достойнство – 19 дни); предвид характера и невисокият интензитет на породените страдания и негативни преживявания, без конкретно увреждане на здравето (физическо или психическо) от тези условия и при прилагането на чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС, поради което съдът приема, че искът правилно е уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 950 лв., а в останалата му част е отхвърлен.

С оглед изхода на спора на ответника се дължат разноски, каквито са претендирани своевременно, поради което съдът дължи присъждането им. На ответника е оказана безплатна адвокатска помощ в производството, видно от представения договор за правна защита и съдействие № 907459 от 21.10.2021 г., в който е посочено, че защитата се предоставя на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата, поради което е налице предвиденото в чл. 38, ал. 2 ЗА основание за присъждане на

адвокатско възнаграждение на упълномощения адвокат за осъщественото в производството процесуално представителство. По тези съображения настоящият състав приема, че на адвокат Ю. следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение в касационното производство в размер на 400 лв., с оглед извършените действия по осъществяване на процесуално представителство, защита и съдействие пред настоящата инстанция и разпоредбата на чл. 8, ал.1 вр. чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения (ред. ДВ, бр. 88 от 2022 г.).

Водим от горното, Административен съд София-град, XXVIII-ми касационен състав,
Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение № 3885/12.06.2023 г. по адм. дело № 9375/2021 г. по описа на Административния съд София-град, 21 с-в.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерството на правосъдието да заплати на адвокат И. В. Ю. от Софийска адвокатска колегия, с личен номер в Единния регистър на адвокатите [ЕГН], на основание чл. 38, ал. 2 вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА сумата от 400 лева, представляваща адвокатско възнаграждение в касационното производство.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.